

— Och, vrienden... het is een heele geschiedenis ! antwoordde Jozef. Laat ik u eerst allen de hand drukken...

Tot zijn vreugde zag hij, hoe de voerman met den gevangene door reed. De schoutsdienaren zouden hem wel inhalen. Jozef wilde dus de bewakers ophouden en hij begroette hen en had voor ieder een kwinkslag. In spanning verwachtte hij, wat er daar verder zou gebeuren.

— Ja, vrienden, waar ik al gezeten heb, hernam Jozef... Ik zal het u verhalen... Waar gaat ge heen ?

— Naar Nieuwpoort... De zoon van uw baas ligt ginder op de kar...

— Wouter ! Wel, ik wandel met u mee... Wie heeft er eerst wat toebak

Dat zijn mijn eigen kinderen (blz. 277).

voor mij... Ik zou een pijpke willen smooren...

Zoo hield hij de mannen nog wat op.

— Hebt gij waarlijk in Isegrims handen gezeten ? vroeg een van hen.

— Ja, ja...

— En wat voor een kerel is het ?

— De Heiligen bewaren er u voor hem te leeren kennen ! Ik begrijp zelf nog niet, hoe ik hier weer sta... Ik heb hem zoo pas nog gezien... maar nu ben ik toch vrij geraakt.

Plots hoorde men een luiden kreet. De mannen zagen op...

— Men valt den voerman aan ! riep er een...

— H. Maria, dat zijn de kerels van Isegrim ! zei Jozef... Blijft hier... ze overrompelen u, eer ge 't weet... en ze geven geen kwartier !... Ik blijf tenminste niet.

Die woorden temperden den ijver der schoutsknechten. Slechts een liep een eind voort, maar ziende, dat hij alleen was, keerde hij terug. Jozef lokte

hem mee in de richting van Veurne, door vreeselijke voorspellingen over hun lot, moesten ze in handen van de vrijbuiters vallen.

Op eerbiediger afstand bleven ze geheel onthutst staan.

— Zeker meenden ze, dat er goederen op de kar lagen, sprak er een.

— Dat zal hun toch tegenvallen, verzekerde de tweede...

— Maar wat nu ? vroeg een derde.

— Ginds komt de kar al terug. Ze hebben den voerman toch ongedeerd gelaten, riep Jozef uit.

Ze wachtten op hun gezelschap, die bleek was als een doode en nog over al zijn leden beefde.

— Ik heb geen schuld ! schreeuwde hij. Ge liet me alleen doorrijden en die vervloekte kerels hebben jonker van Dillen meegenomen.

Dit bericht wekte diepe ontsteltenis. En allen dachten aan hun verantwoordelijkheid. Wat zou hun meester zeggen ?

Ze wilden den voerman bewegen een leugen te verzinnen. Ze konden vertellen, dat ze plots overvallen werden en zich dapper verweerd hadden, maar ten slotte voor de overmacht moesten wijken.

— We kunnen ons schrammen en worden maken ! stelde er een voor.

— Maar ik denk aan Mannaert den soldaat, die de zondebok werd, sprak een ander. Hij werd haast opgehangen, omdat Isegrim jonkvrouw Priecke ontvoerd had. En nu zal de schout zijn wrok ook op ons koelen.

— Daarom lieg ik niet ! Ik bedank u hartelijk ! verklaarde de voerman. Ik moest alleen het paard mennen, en gij blijft achter en liet me in den steek. En toen die vervaarlijke gasten, als duivels, op me toesprongen, vluchtte ge weg, in plaats van me te helpen. Ik riep nog, maar kreeg een opdraaijer, dat mijn kop van links naar rechts zwenkte. Ik vertel aan den schout, zooals het is.

— Dan zijn wij verloren ! zei een der mannen.

— Eigenlijk is alles mijn schuld, bekende Jozef. Maar wie zou nu ook denken, dat die weerlichtsche rekels in de buurt waren. Ik denk, dat ze mij zochten...

— Mannen, dat ziet er voor ons slecht uit, herhaalde de pessimistische knecht. De heer Priecke neemt dat natuurlijk hoog op. En de voerman wil zijn smikkel niet houden.

— Om te boeten voor u ! Ge hebt me aan Mannaert herinnerd. Ware jonkvrouw Adelida niet teruggekeerd, dan pikten de kraaien nu al Mannaert aan de galg de oogen uit.

— Maar als we zeggen, dat we ons verweerd hebben...

— Neen, neen ! verklaarde de voerman. 't Komt toch uit. Isegrim is in staat een spotschrift op de muren te hangen, waarin hij vertelt, dat de dienaren van mijnheer Priecke als hazen weg liepen.

— Dat is waar, stemde Jozef toe. Ge kunt naar Veurne niet terug keeren, als ge uw leven lief hebt. Ik weet wat anders. Laat den voerman terug rijden ! Gaat gij met mij mee...

— Waarheen ?

— Dat moet uw boever daar niet weten...

— Ik keer rap naar de stad terug ! verklaarde de voerman. Ik heb genoeg van die ontmoetingen. Mijn kop gloeit nog van den slag en 't was er een met

de bloote hand. Wat zou 't geweest zijn, had de kerel er een sabel ingehouden.

Jozef wenkte de knechten en sloeg met hen een zijweg in.

— Ik zal u helpen, beloofde hij.

EEN VREESELIJK BERICHT.

Eenige mannen van Isegrim waren nu vergaderd in een verlaten schuur, die aan de Duinenabdij van Coxyde toebehoorde. Ze stond niet ver van de duinen, op een eenzame plaats, door moerassige gronden omgeven.

Laurens, nu een luitenant van den aanvoerder der samenzweerders had de ontvangst der te verwachten munitie en wapens geregeld. Nu babbelde men wat ondereen, want men wachtte op een bericht... Laurens, die de inneming van Breda met het turfschip meegemaakt had en zoo onderhoudend vertellen kon, was weer aan het woord. Een vriend had hem naar zijn afkomst gevraagd...

— Wel, jongen, zei Laurens, ik zal u eens wat verhalen, dat u eerst zeer vreemd zal lijken, maar 't is toch het hooren waard... Eens had een rijk en jong koopman van Antwerpen zich voor handelszaken naar Amsterdam gegeven. Na aldaar, voor gedane leveranties, 6000 guldens aan baar geld te hebben ontvangen, vertrok hij met zijn geld van Amsterdam naar Gouda, waar hij echter, overmits het nog geen getij was, wel vijf uren moest vertoeven. Wat zou hij doen? Voortreizen kon hij niet, en het wachten viel hem lang. Eindelijk schoot hem iets te binnen. Hij had daar een heelen bult geld bij zich, allemaal daalders, en zware daalders ook (want in dien tijd snoeide men nog niet). Die zou hij dan ondertusschen gaan inwisselen tegen goud: dat pakte gemakkelijker in. Hij begaf zich op weg, en verkreeg ten leste, na lang zoeken, van een zijden-laken-verkooper wat hij wenschte, — en voerde hem met zich naar de herberg. Nu had hij bovendien ook een schipper ontboden, wiens vaartuig hij voor zich bespreken zou tot Dordrecht, alléén, zonder iemand meer in de schuit te willen toelaten. De schipper kwam, en werd ontvangen in de kamer, waar de twee juist bezig waren het geld te wisselen, liggende het aldaar op de tafel zóó uitgestort, dat het wel niet anders kon als den schipper in 't oog steken. Na gemaakte afspraak en gedane wisseling, liet de Antwerpenaar opschaffen en een kan wijn aanrikken, en dit beviel hem en zijn vriend zoo goed, dat zij, eens begonnen, het al drinkende voortzetten, tot zij beiden smoordronken waren. Maar de schipper, zijn getijde waarnemende, kwam terug in de herberg, om den reiziger te waarschuwen, dat het nu tijd was, hetgeen echter niet belette, dat de koopman, zoet op den drank, hem zeide, dat hij nog best wat kon wachten. Onder dit over- en weergepraat verliep er wel meer dan een uur, eer dat de Antwerpenaar toestemde om zich in de schuit te doen leiden, welk uitstel den schipper geweldig hinderde. Want, ofschoon het redelijk goed weêr en een gunstige wind was, zoo woei het nochtans slechts weinig, en onze vriend was derhalve met reden beducht, dat hij, als het zóó ging, Dordrecht kwalijk zou kunnen bereiken.

Toen dan eindelijk en ten leste de koopman goed en wel in het vaartuig was, duurde het geen oogenblik, of hij sliep, men houde mij de vergelijking ten goede, als een os, en begon overluid te ronken. Deze plotseling en

zware slaap, de bewustheid, dat hij met den schatrijken vreemdeling alleen was, en dat geen haan naar den Antwerpenaar of zijn geld zou kraaien, brachten den schipper, alhoewel anders een eerlijk man, tot moeilijke gedachten. « Ik ben een schamel gezel » — zei hij tot zich zelve, « en moet mijn kost met moeite verdienen : maar, had ik dat geld, dan zou ik mijn zorg ter zijde kunnen stellen en vrolijk leven. Kijk, de gelegenheid is nu zoo schoon als het kan : wie belet mij, dat ik terstond handele, en wegreis : en het zal zou gauw niet uitkomen, of ik zal wel zoo wijd wezen, dat ik op een plaats ben, waar men mij niet zal vervolgen. En de koopman, die zal zich ook niet verweren, of mij te sterk worden : wat treuzel ik dan ? Waarom neem ik dan den tijd niet waar, die mij nu zoo gunstig is ? »

En met deze en andere gedachten stil zittende en overleggende, stond hij eindelijk op, keek naar alle kanten uit of er geen schepen daaromtrent waren, en trok, bevindende, dat het alles naar zijn zin was, zijn mes uit de schede, om den slapenden koopman, die van niets wist, om hals te brengen. Maar toen hij tot zijn slachtoffer genaderd was, trad hij opeens weder achterwaarts, en zei : « God behoeft mij, dat ik zoude breken, wat Hij gemaakt heeft, en dat ik nu, om tijdelijk lekker te leven, mijn ziel zoude storten in een eeuwig onvergankelijk verdriet ! » En terwijl de schipper daar zoo stond, wierd hem zijn hart zoo bang, dat hij bijna van zichzelf viel. Ten leste evenwel behield de plicht in hem de overhand, zoo, dat hij zijn mes weder opstak, en op de oude plaats bij het roer ging zitten. Maar nu kwam hem weder ten anderen maal dezelfde begeerte naar geld zoo sterk aan, dat hij voor den tweden keer opstond met het bloote mes in de hand, om zijn passagier om te brengen : waartegen God in hem weder zoo streed, dat hij zijn mes op nieuw wegstak en aan het roer ging zitten. Deze strijd herhaalde zich nog twee maal, zoodat onze schipper, bespeurende, dat deze verzoeking hem zoo hard te lijf kwam, dat hij beducht was er nog eindelijk aan te zullen toegeven, God bad om genade, fluks zijn mes over boord in 't water wierp, oprees, en den koopman met éénen voet zoo hard op 't lijf stiet, dat deze vrij onzacht maar toch gemakkelijk wakker werd. De Antwerpenaar, die niet wist welk een gevaar hem boven 't hoofd had gehangen, was zeer verwonderd en verbaasd, en begreep niet wat de schipper van hem wilde. Mar deze, die 't wél wist, sprak tot zijn bezopen passagier nijdig :

— Gij dronken ezel, hoe lang zijt gij nog van plan te slapen ? Om u ben ik geweest in zulk een zielegevaar, dat ik het mijn leven niet en zal kunnen vergeten, want om uw geld had ik bijna mijn ziele verdoemd en u het leven benomen. Driemaal, driemaal heb ik mijn mes uit de schede gehad om u te dooden, en wat zou daar de oorzaak van zijn geweest, anders dan uw dronkenschap ?

De koopman, op deze woorden, was geheel van zijn stuk, en hoewel hij anders nog wel wat zoude geslapen hebben, zoo was nu zijn slapen gedaan, en voelde hij zich volkomen ontnuchterd.

— Ik bedank u vriend, zei hij, dat gij mijn leven gespaard hebt : wat mij heden over 't hoofd heeft gezweefd zal mij een reden zijn, dat ik mij na dezen dag zal wachten voor dronken drinken, en ik beloof u, dat ik u uw trouw ook niet onbeloond zal laten.

Dus voeren zij voort, en kwamen nog 's avonds ter goeder tijd binnen

Dordrecht, waar de koopman den schipper bij zich ten eten hield, en hem uit dankbaarheid, boven de vracht, nog een som gaf, wel verblijd, dat hij zulk een levensgevaar was ontgaan, en God dankende, dat Hij hem in zijn zonden niet had laten versmoren. Zoo nam hij zich voor zich te beteren, altijd godvruchtig levende, en niet meer te drinken, dan zijn dorst eischte.

Laurens zweeg.

— Dat is een boeiend verhaal, zei een der mannen, maar wat heeft dat met uw afkomst te maken ?

— Die schipper was mijn vader...

— Zoo ! Wel, dan was hij, ondanks alles, een eerlijk man.

— Ja, God hebbe zijn ziele ! Na dien tijd is hij soldaat geworden want de Spanjaarden maakten de vreedzame schipperij onmogelijk. En mijn vader streed liever aan land dan op zee. Zóó was nu zijn karakter. Hij wist, dat een mensch in verzoeking kan komen... Moeder en de kinderen gingen dan bij Amsterdam wonen... Vaders grootmoeder leefde ook nog... Zij was 90 jaar oud, toen ze stierf, heeft binnen haar leven gezien 6 van haar eigen kinderen, 47 kindskinderen, 63 over-kindskinderen, en nog 26 die aan deze haar afstammelingen getrouwd waren, makende te zamen een getal uit van 142, behalve nog andere 36, overledenen. Zij was zeer kloek van geheugen, en wist dingen te verhalen van oud en nieuw. Die vrouwe heeft mij mede wel willen vertellen, dat de huisluiden daar in Noord-Holland zeer eenvoudig en onbeschaafd waren in hare jonkheid ; zoodat aldaar niet één vrouw en was, die met zeep konde wasschen, behalve eene Brabandsche, die er zich gevestigd had en zich op het wasschen van een hoofddoek met zeep verstond. Deze hoofddoeken, welke ik in mijn jeugd nog wel gezien heb, waren zoo groot, dat ze met slippers op de schouders hingen, gelijk nu te mijnen tijde de Jodinnen dragen. Wel, het loon voor dat wasschen was een stuiver, en daarvoor, kocht men ook dertig eieren of drie kop boter. De ingezetene vrouwen wieschen hare hemden en lijnwaad, die zij tot nooddrift van doen hadden, met duivendrek en andere onreinigheid, alles om geld te sparen, en ook omdat zij al niet beter en wisten.

— Dus gij zijt met een groote familie ? vroeg men.

— Ja... maar we werden overal verspreid, zooals dat met den oorlog gaat. Mijn vrouw is dood... en waar mijn kinderen, nu ook volwassenen zwerfen, dat weet God... Een groote familie, ja, vrienden, maar nog niet wat Johan Ernst van Bassen vertelde, een edelman, onder wien mijn vader gediend heeft. Hij kwam zekeren dag in een huis te Amsterdam en zag bij de schouw zeven kinderen zitten.

— Moeder, zei hij, uw bureu brengen zeker hun kinderen bij u te bewaren...

— Neen, had de vrouwe geantwoord, dat zijn mijn eigen kinderen, en die heb ik in één kraambéd gehaald, en kunt gij nog een oogenblik vertoeven, zoo zal ik u nog meer wonders laten zien.

En zij haalde nog zeven kinderen bij der hand, die een kraam ouder waren, hetwelk was veertien kinderen in twee drachten.

De aanwezigen lachten hierover...

— Maar toen was het nog een goedkoope tijd, hernam Laurens. De menschen leefden ook eenvoudig. Toen kostte het huishouden niet veel. 't Was

geen armoê als men hier in Vlaanderen ziet... Wel, ik herinner me, dat ik eens kwam omtrent Beets bij een Beemster Molenaar, waar ik verscheidene redenen meê had, en die tegen mij zeide : « Ziet gij dien ouden man wel, die daar over den Beemsterdijk gaat ? » Waarop ik antwoordde : « Ja, den man zie ik wel ». — « Wel », zeide de molenaar weder tot mij, « dezelfde man die daar gaat, die heeft voortijds met een schipper van der Beets gevaren, en als die schipper met zijn scheepsvolk in den herfst van Amsterdam af door Waterland naar huis reisde, zoo gebruikte hij gemeenlijk een maaltijd in den IJp met zijn volk, en als hij met zijn volk wel gegeten en gedronken had, zoo betaalde de schipper voor alle gasten, voor ieder man niet meer dan een blank, dat is drie en halve cent.

En alzo later de waren van bier en brood wat begonnen te rijzen, zoo klaagde de waard, of de waardin, dat zij zóó niet langer zou kunnen blijven bestaan, waarom men dat teergeld wat moest willen verhoogen : en dan werd de maaltijd gesteld op een stuiver en een oortje : maar toen zeiden ook de gasten « Nu mag men brassen voor het geld ! » van waar het nog heden ten dage een braspenning genoemd wordt. Ik heb wel eertijds groote vriendschap gehad met een zeker man, die uit het Noord-Holland kwam, en die verhaalde mij ook eens van de eenvoudigheid van het volk in Noord-Holland, hij zei, hoe dat aldaar van oude tijden in het geheele dorp van Langedijk niet meer als twee of drie paar schoenen waren, dewelke gespaard wierden voor de Schepenen en Regenten van het dorp, wanneer zij naar den Haag moesten reizen, bij de regeering. Dan deden zij die schoenen aan. En doorgaans liep het volk met klompen en holsblokken, en de vrouwlui gingen gemeenlijk met doeken aan de voeten, gelijk ik in mijn jonkheid ook veel gezien heb; zoodat het kleine volk zich met een kleintje en soberlijk moest behelpen.

En over vele jaren ben ik eens te Leiden geweest, waar ik met een portier wel bekend was, een oud man, en die vertelde mij, dat hij een timmerman in zijn tijd geweest was, en dat hij aan de palen van den Haarlemmer-dijk, tegen Sparrendam en Amsterdam, wel meê gewrocht had in zijn jonkheid, en dat aldaar op de rivier zooveel zalm gevangen werd, dat hij verscheidene malen zijn lichaam verzadigd had met gezoden en gebraden zalm, en dat voor 5 duiten.

Wat meer is, toen ik in Holstein op de Megger- en de Barmer-zee voor landmeter diende, toen ben ik verscheidene malen met de Heeren bedijkers in een herberg geweest, waar wij een maaltijd te zamen teerden van gezoden en gebraden, met goed bier daarbij, en dat de waardinne niet meer van ons eische dan drie stuivers.

En de menschen waren niet zwakker dan nu. Mijn zwagers overgrootvader heette Cornelis Adriaansz. van Rossem, en de vrouw was geheeten Aaltje Geerts, en ze waren woonachtig in 't land van Luik, in 't stedeke Hannut, in 't Verkenbosch. Deze lieden waren met malkander getrouwd geweest stijf honderd jaren, en hadden geen kinderen geteeld, maar leefden zoo lange, totdat zij oud waren honderd-en-vier of vijf-en-twintig jaren, en zij waren in hun jonkheid getrouwd.

— Dus uw vader was schipper ? vroeg men.

— Tot hij soldaat werd, antwoordde Laurens. En verscheidene zijner

broeders, mijn oomen nu, en neven, moeten nog varen. Een van hen is gestorven op Spitsbergen en dat is het vertellen waard.

— Laat hooren dan !

— Spitsbergen ligt in de Noordelijke IJszee, een streek, waar weinigen zich nog wagen, maar men toch de walvischvangst doet. Sommige Vlaamsche geleerden, die tijdens de beroerten naar Holland weken en kaarten maken, zetten tot die tochten aan. En zoo heeft men al een heel stuk van de wereld leeren kennen, waarvan men voor enkele jaren niets wist. Uitgeweken Vlaamsche kooplieden wagen er hun geld in zooals de Vlamingen en Brabanders in het algemeen den bloei en de nijverheid van het Noorden bevorderen. Ge weet, dat de leermeester van prins Maurits een Bruggeling was, Simon Stevin, een knappe bol in 't cijferen, naar men zegt. Maar ter zake. Op Spitsbergen doet men nu aan de walvischvangst. De heeren van de Groenlandsche Compagnie, welke die vangst inrichten, besloten zeven mannen in den Winter op Spitsbergen achter te laten, om daar de toestellen en pakhuizen te bewaken. Niet, dat deze gevaar liepen, want in die onherbergzame streken woonde geen enkele mensch. Maar, 't was misschien voor de beren en voor stormen. 't Eerste jaar ging dat best. Als de schepen in de Lente terug keerden, vond men de kerels kloek en gezond terug. Voor den tweeden Winter boden zich weer zeven kerels aan. Het waren mijn oom Andries, Jansz. van Middelburg, dan Cornelis Thysz. van Rotterdam, Jeroen Carcoen van Delfshaven, Tjebbe Jelles uit Vriesland, Claas Florisz. van Hoorn, Adriaan Jansz. van Delft. en Fetje Ottes uit Vriesland. Welke vrijwilligers dan ook, behoorlijk van al het noodige ter overwintering voorzien, als van spijs, drank, medicinale wateren en kruiden, aan land werden achtergelaten, en aldaar opteekening hielden van hun weder-varen, welk dagregister later gevonden werd. Daaruit kent men hun lotgeval-len. De schepen der walvischvaarders keerden uit die IJslanden weder naar het vaderland terug. De zeven mannen bleven achter. Gedurende hun Winterverblijf op Spitsbergen zagen zij dan verscheidene walvisschen, en waren ook dikwijls doende om die te schieten, maar vermochten ze niet te vangen : ze zochten vlijtig naar groente, reebokken, vossen en beren, maar zonder vrucht. Den 20sten of 21sten October verliet hun de zon. En die blijft daar vier maanden geheel weg, zoodat het altijd nacht is. Alleen het Noorderlicht geeft wat schijnsel. Reeds op den 24sten der volgende maand begon zich de scheur-buik onder hen te openbaren; dat is een gevaarlijke ziekte, verwekt door gemis aan versch eten. Daarom zagen de mannen rond naar beren of vossen : maar, tot hun groote droefheid, al wederom te vergeefs. Dan, zij getroostten het zich onder malkander, den één den ander voorhoudende, dat God hun helpen kon. De scheurbuik nam zeer toe. Allen werden ziek. O, konden ze nu maar versch vleesch krijgen. Den 23 December zagen de maats den eersten beer; toen de kok zijn vatenwater uitgoot, stond het dier voor het venster, maar zette het, gerucht hoorende, op een loopen. Ze volgden hem na, bij het licht van twee lantaarns, die zij meêdroegen, maar konden hem niet krijgen, hoewel zij hem wel van noden hadden om eens vleesch van te koken, ja, om van hen allen gegeven te worden tot verkwikking : want geen van hen allen was zonder pijn. Zij schreven in hun dagboek : « Wil het niet beter worden, zoo zijn wij ten éénen male dood, eer de schepen hier komen. God weet wat wij behoe-ven ».

Den 14den Januari stierf Adriaan Jansz, van Delft, zijnde alzoo het eerste lijk van hun zevenen; doch de anderen waren toen ook altemaal reeds vol pijn en ziek. Op den 15den stierf Fetje Ottes, en den 17den Cornelis Thysz., op wien zij nog wel hun meeste hoop hadden gevestigd naast God, want hij kende iets van geneeskunde. Voor die drie overledenen maakten de overgeblevenen nog kisten, waar ze de dooden inlegden, hoewel zij zelven schier de macht niet hadden, en bij den dag zwakker werden. Op den 28ste ontwaarden onze maats den eersten vos, doch konden hem niet krijgen, en den 29ste doodden zij een hunner honden, waarvan zij des avonds aten. Den 7den Februari waren zij eindelijk gelukkig genoeg om hun eersten vos te vangen, waardoor de hoop weder een weinig opwakkerde in hun ziel : en soms mocht het hun gebeuren van drie, vier, zes, tien of twaalf te gelijk van deze dieren te verschalken; maar onze vossevaarders hadden de kracht niet om een roer af te schieten, of hun wild na te loopen, al hadden zij 't geraakt : want zij konden den éénen voet voor den andere niet verzetten, noch hun brood bijten : hadden vreeselijke pijnen in de leden en het lijf, en hoe kwader weêr, hoe erger. Velen spuwden bloed; Jeroen Carcoen was de sterkste nog, die haalde tusschen beiden nog wat kolen om vuur aan te leggen. Den 23sten lagen zij meest plat ter bed, en gaven hun lot op in Gods hand. Den 24sten Februari zagen zij de zonne weder, waarvoor zij God loofden, want zij hadden ze sedert den 20sten of 21sten October des vorigen jaars niet gezien.

Op den 26sten, zijnde dit de laatste dag, waarop zij een pen op 't papier zetten, hebben zij waarschijnlijk daarna niet lang meer geleefd, schreven zij aldus : « Wij liggen met ons vieren, die nog in leven zijn, plat te kooi, en wij zouden wel eten, was er maar één zoo kloek, dat hij uit zijn kooi komen konde om vuur aan te leggen. Wij kunnen ons niet roeren van de pijn, en bidden God met gevouwen handen, dat Hij ons uit deze benauwde wereld verlosse wille; als het Hem belieft, zoo zijn wij gereed; want wij kunnen het langer niet houden zonder eten of vuur, en malkanderen niet helpen — elk moet zijn eigen last dragen ». Aldus stierf ook mijn oom.

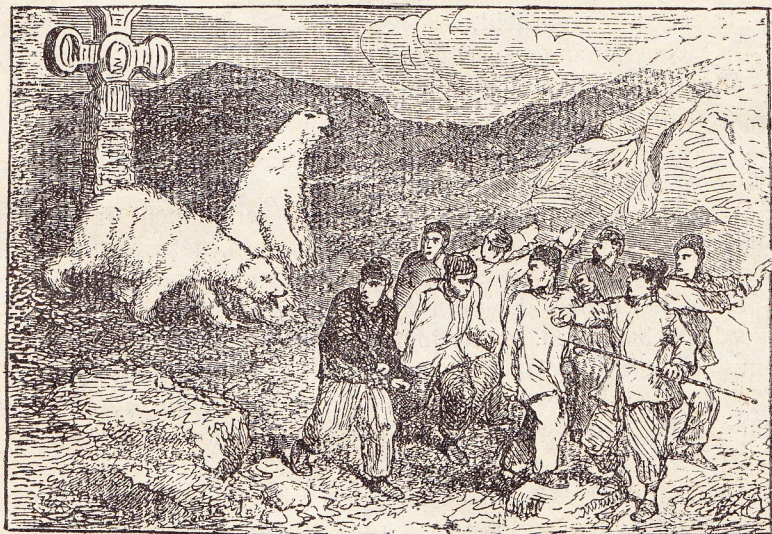
En toen de schepen in het navolgende jaar wederkwamen op de plek, vonden zij hen allen dood liggen. Hun huis hadden zij van binnen wat toegemaakt, om voor beren en ander ongedierte beschermd te zijn. De schepelingen braken de achterdeur open, en een bakker klom daarin, en liep over den zolder, waar nog eenige stukken van den geslachten hond te drogen hingen. Vandaar ging hij langs de trap naar beneden, en, alzoo het donker was, trad hij op een dooden hond, want zij hadden twee honden gehad, en deze was alzoo vóór den trap liggende gestorven. Daar opende de scheepsbakker de binnendeur, en begaf zich in het donker naar de voordeur om ook die open te doen, maar liep onderweg tegen de dooden aan. Toen het daglicht nu binnen drong, zagen de maats de eerste gestorvenen, hun oude makkers daar liggen, in kisten boven de aarde; Klaas Florisz. en nog één vonden zij elk in een krib dood, en de andere twee, waarbij mijn oom, lagen midden op den vloer op eenige zeilen en ander goed, en hadden de knieën bijna tegen de kin getrokken, zoo krom waren zij gestorven ». Nu maakten de schepelingen kisten voor de vier, en begroeven ze nevens de andere drie in de sneeuw, alzoo daar nog door de groote koude geene andere gelegenheid was : maar naderhand, toen de sneeuw begon te smelten en het land bloot te komen, bedolven

zij ze met aarde, het best dat zij konden, alle zeven naast elkander; en ze legden steenen op hun kisten, opdat zij van het wild niet zouden verscheurd worden. Naderhand is er geen volk meer op Spitsbergen gebleven om te overwinteren!

Een andere oom van me is later met scheepsvolk in die woeste streek geweest. Hij bezocht het graf, maar allen moesten voor beren vluchten.

— Och ja, vrienden, besloot Laurens, wij wagen hier veel, maar we volgen het voorbeeld van andere dapperen. En ik denk nog eens aan zooveel Vlamingen, die nu Holland groot maken door hun wetenschap en kunst, hun nijverheid en handel. O, ze zouden liever voor hun Vlaanderen hier werken. Die liefde voor eigen land is ieder ingeboren... Maar ze kunnen niet leven

Allen moesten voor beren vluchten (blz. 281).

onder 't juk van den Spanjaard. Zoo wij gelukken in onze plannen en Vlaanderen is weer vrij, dan zult ge zien, hoe spoedig het weer welvarend wordt.

Nog waren ze hier over aan 't praten, toen Isegrim binnen trad. Hij scheen vanavond somber.

— Is de bode van Hondskoote nog niet terug? vroeg hij.

— Neen, heer, antwoordde Laurens...

— Jonkvrouw Prijcke werd bevrijd... het bericht werd me bevestigd en dus heeft de een of ander verraad gepleegd. Ha, een Judas onder ons, zal zwaar boeten...

En Isegrim verzink in gepeinen. De anderen hielden zich nu ook stil. Een uur verliep... Dan werd de deur geopend en met een nieuwe groep trad Wouter van Dillen binnen. Een zijner bevrijders ondersteunde hem, want het lijden in de folterkamer had den jonker zeer afgemat. Koorts deed hem rillen.

Isegrim rees op en zijn gelaat verhelderde.

— Mijnheer van Dillen, wees hartelijk welkom, sprak hij minzaam. Ge

ziet, dat ik u niet in den steek liet. Alles is dus wel vergaan. Maar waar is Jozef ? vroeg de aanvoerder aan een der mannen.

— Die komt achter, heer. Hij zond ons voorop.

— Hebt ge moeten vechten ?

— Neen... en de man vertelde Jozef's list.

— 't Is 't best zoo, hernam Isegrim. We vragen het bloed niet van eenvoudige dienaren.

Wouter was bij het vuur neergezonken en scheen geheel versuft. De warmte verkwikte hem. Hij keek Isegrim aan en zei :

— Ge hebt mij verlost..., maar over uw eigen dochter waaktet ge niet ! Zij is gevangen te Veurne binnengeleid.

Dreigend sprong Isegrim voor hem.

— Spot ge ? schreeuwde hij.

— Ik zeg u de waarheid...

— Is Jacqueline in de macht van Prijcke ?

— Ja... Zij bevindt zich in den kerker te Veurne en men weet wie ze is.

— Hebt gij haar verraden ? Wildet gij zoo uw vrijheid koopen ? huilde Isegrim.

Fier rees Wouter op.

— Had ik Jacqueline, uw dochter, willen verklappen, dan ware ik dadelijk van de beschuldiging, een moordenaar te zijn, gezuiverd ! sprak hij.

En zijn verpletterden duim omhoog stekend, vervolgde hij :

— Dit is het teken der pijnbank en ik werd allereerst gemarteld, omdat ik weigerde te bekennen, welke jonkvrouw ik vergezelde op den avond van mijn terugkeer uit Engeland. En gij meent, dat ik mijn woord zou breken ! Gij zijt roekeloos geweest, gij, Antonius of Isegrim. En ik heb u genoeg ge-waarschuwd. Uw dochter heeft Adelida Prijcke verlost...

— Zij !

— Ja... uit deernis, uit edel gevoel... En toen moet ze zelve in handen van het gerecht zijn geraakt. Dat vernam ik te Veurne, nadat ze me wreed gemarteld hadden maar God weet, hoe ik toen nog meer leed om het gebeurde met een onschuldige.

Haastig vertelde Wouter, wat er dien middag te Veurne was gebeurd.

— O, mijn arm, arm kind ! snikte Isegrim.

— Wij zullen haar bevrijden ! riep een der mannen...

— Ja ! stemden de anderen toe...

— Vrienden, ik ga even alleen, hernam Isegrim.

Snel verdween hij in een andere kamer en daar weende hij hartstochtelijk. Jacqueline, zijn lieveling, in handen van 't gerecht, beschuldigd van hekserij, overgeleverd aan de heulen met hun pijnbank en brandstapel...

EEN ZWARE STRIJD.

Isegrim werd wat kalmer.

— We zullen naar Veurne oprukken, heel mijn bende... en mijn kind bevrijden, zei hij, en zijn blik vonkte.

Maar hij dacht aan zijn opdracht. Hij had mannen verzameld en daartoe

de middelen gekregen, om in Vlaanderen den Spanjaard aan te tasten. Die plannen waren nu voor den bezetter verborgen. Deze meende, dat Isegrim slechts een groep vrijbuiters of roovers om zich heen had.

Mocht hij thans om een persoonlijke zaak zijn gansche macht ontplooien, te vroeg, ontijdig, zonder rekening te houden met bevelen van elders? Mocht hij aldus bloot leggen, wat in 't verborgen voorbereid was met zooveel gevaar, moeite en kosten? Dan kon Jacqueline misschien gered worden, maar aan verder werken voor Vlaanderens bevrijding moest men in dit geval niet meer denken.

Die gedachten flitsten den aanvoerder door het hoofd.

— Jacqueline gaat boven alles, zei hij... Wat bindt mij aan 't leven, zeg ik haar verlies! En ik zou haar doen lijden op folterkamer en brandstapel? Ha, welk een vader kan zulks dulden! We moeten naar Veurne en ik zal al onze helpers oproepen, waar ze ook zijn!

— En verraad plegen? vroeg een inwendige stem... Gij, de hoofdman, in wien men vertrouwen stelt?...

— Maar mijn kind! O, die beulen van heksenmeesters... ze zullen haar lichaam schenden, haar tot waanzin brengen door onmenselijke smarten, haar verbranden. En alles om hun vervloekt bijgeloof!

— Persoonlijke aangelegenheden tellen niet! hernam de inwendige stem. Velen hebben voor de vrijheid vrouw en kinderen en dan hun eigen leven ten offer gebracht.

En oude vrienden kwamen Isegrim voor den geest, medestrijders, die ontzettend hadden geleden...

— Eerst Mariette, nu Jacqueline! kermde de vader. Neen, het kan niet. Wat let mij Vlaanderen dan nog?

— Alles uitbrengen, mannen bij den strijd doen gevangen nemen, die op de pijnbank, anderen zullen verklappen, welke gij aldus op het schavot brengt.

Weer liet het geweten zich hooren... Een vreeselijke worsteling greep in dat gemoed plaats...

Isegrim bleef lang weg. Eindelijk keerde hij bij de mannen terug. Hij had zijn gelaat gewasschen, maar de kerels zagen toch de sporen van tranen.

— Gaan we naar Veurne? vroeg Laurens.

— Neen, antwoordde Isegrim.

— Maar wij zijn allen bereid, heer.

— We zouden met honderden moeten zijn...

— Die kunt ge roepen, heer. Ze zijn er...

— Niet voor mijn persoonlijke zaak, maar om te wachten op het sein van ons oproer ten bate van Vlaanderen. O, mannen, mijn hart zou mij roekeloos doen handelen, doch ik wil getrouw zijn aan ons aller eed. Ik zal trachten Jacqueline anders te bevrijden, zooals we het met Wouter van Dillen deden... en daarom had ik Adelida Prijske ontvoerd... Maar ik mag onze macht niet gebruiken, ik mag onze organisatie niet openbaren, vóór het uur daar is en dan gaat het om Vlaanderen...

Men luisterde met eerbied toe en begreep, wat er in het gemoed van den aanvoerder was omgegaan.

— Mannen, ik dank u voor uw vriendschap, hernam Isegrim. Maar ge

zult mij ook in deze gehoorzamen en u rustig houden. Ik vertrek nu, om te zien, wat er voor mijn arm kind gedaan kan worden. O, ze is een Engel... Zij wilde niet, dat jonkvrouw Prijcke voor haar gevangen bleef, maar zulke gevoelens zullen de beulen, die zich gerecht noemen, haar niet betoonen...

Daar trad Jozef binnen.

— Hoofdman, zei hij, ik heb vijf schoutsdienaren van Veurne voor onze zaak gewonnen... Maar waarom ziet gij allen zoo verslagen ?

— Weet gij het nog niet van mijn dochter ?

— Maar H. Maagd Maria, wat dan ?

— Zij is gevangen !

— Onmogelijk !

— Jonker van Dillen vertelt het ons.

— En ik ben daar bij de dienaren van den heer Prijcke geweest, en ze hebben me niets verteld ! Maar... ze waren misschien te veel om hun lot bekommerd, dat ze aan dat van anderen dachten. Ze hebben zich jonker van Dillen laten ontfutselen en durven nu niet meer naar Veurne terug keeren. Ze denken aan Mannaert, die de zondebok moest zijn in het geval van Prijcke's dochter. En ik hoop hen voor onze zaak te winnen.

— Waar zijn ze nu ? vroeg Isegrim.

— In een stal, een half uur van hier. Daar zitten ze, gedwee als lammetjes...

— Ze moeten toch op de hoogte zijn van het lot mijner dochter. Kom, leid me bij hen ! Laurens vergezel ons ook... Jonker van Dillen, in de zijkamer is een bed. Gij hebt rust noodig. Leg u daar neer... Ge staat nu onder onze bescherming... maar ge hebt gelijk, jegens Jacqueline was ik te roekeloos. Waarom zond ik haar niet uit Vlaanderen weg !

Isegrim verliet met zijn gezellen de schuur... Zijn gestalte was niet zoo recht als anders... De aanvoerder der samenzweerders boog zich onder zijn vreeselijk leed.

BONDGENOOT.

Wouter had den raad gevolgd, en zich op de legerstede uitgestrekt. 't Was of de duim hem brandde. Maar bij die lichamelijke pijn kwamen nu nog smartelijke gedachten.

Hij had door den schout van Veurne vernomen, dat zijn vader uit zijn ambt ontzet was. Dat nieuws wekte zijn verontwaardiging.

Zijn eerlijke plichtvolle vader afgedankt, ofschoon de schuld van den zoon nog niet bewezen was.

De knechten van den heer Prijcke hadden onder elkaar besproken en gehegeld, hoe Pol van Rooze nu schout van Nieuwpoort zou worden.

En Wouter begreep daardoor nog meer, dat hij het slachtoffer van gekonkel was. Om die reden had hij gaarne voor de tweede maal de vrijheid aangenomen, die Isegrim hem bood.

Isegrim had gelijk ! Vlaanderen was niet zelfstandig en de meesten, die tot de overheid en het gerecht behoorden, toonden zich zeer onderdanige dienaren van den Spaanschen bezetter.

De sympathie voor de samenzweerders nam bij Wouter van Dillen toe. En hij zou nu wel geneigd zijn hem te steunen. Maar Jacqueline's aanhouding moest voor den vader een verschrikkelijke slag zijn. Zou men het schoone, onschuldige meisje nu waarlijk martelen en dan doodden !

Wouter huiverde.

— O, genas ik spoedig, wenschte hij, dan wil ik ook alles beproeven, om Jacqueline te verlossen.

Het beeld van Agneta kwam hem voor den geest. Jonkvrouw van Ramsdijk geloofde aan zijn schuld.

— Maar ze wordt misleid door van Rooze, mompelde Wouter.

En hij voelde nog zijn liefde voor Agneta. Doch nu zou ze hem nog meer veroordeelen als ze hoorde dat hij de hulp van Isegrim had verkregen.

— Eens komt toch de waarheid aan het licht ! geloofde Wouter. Eens... maar zou Agneta dan niet verbonden zijn aan van Rooze, den losbal en bedrieger !

In spijt van zijn pijnen laaide de minnennijd bij den jonker op. Hij verzoon plannen. Hij zou zich bij Isegrim aansluiten en van Rooze gevangen laten nemen. Dan moest deze verschijnen voor een rechtbank van samenzweerders ! Men zou hem tot bekentenissen brengen.

Zoo lag Wouter lang te mijmeren. Slapen kon hij niet... Isegrim keerde terug en kwam in de kamer.

— Nog wakker ? vroeg hij.

— Ja...

— Gij lijdt pijn ?

— Och, dat verdraag ik gemakkelijker dan mijn zieleleed, antwoordde Wouter. Ik sluit mij nu bij u aan, ik word uw bondgenoot. We zullen van Rooze oplichten.

— Waarom ?

— Hij wordt schout te Nieuwpoort, en ik ben het slachtoffer van al zijn gekuij.

— Is het daarom dat ge mijn bondgenoot wilt worden ? Om uw persoonlijke wraak te koesteren, Wouter van Dillen ? Denk aan mijn geval ! Ik heb de schoutsknechten van Veurne ondervraagd en nu weet ik zeker, dat mijn arm kind in de macht van mijn ergste vijanden is ...

Een snik versmachtte een wijle zijn stem.

— Schout van Loo uit Winoxbergen, vervolgde hij, heeft Jacqueline van middag al openlijk ten toon gesteld voor de domme, joelende menigte, die de heks uitschold. O, Jacqueline heeft fier gesproken, maar dat zal haar lot nog verergeren. Ge kunt begrijpen, hoe mijn hart al breekt. Ik zou mijn mannen kunnen oproepen, om haar te verlossen, maar ik mag niet. Onze strijd gaat voor een hoog doel... Vlaanderens bevrijding. En ik moet mijn vaderlijk gevoel beheerschen... Een kans rest mij... Men zal Jacqueline naar Nieuwpoort overbrengen en ik hoop, dat God mij de mogelijkheid verleene, om haar te bevrijden, zooals ik het u deed. Dan verraad ik niet... dan ga ik maar door voor den Reus, den rooverhoofdman. Indien ik echter al mijn macht ontplooide en ook hen riep, die zich nu nog stil houden, dan zou de Spaansche overheid ons eigenlijk doel vermoeden. Dus ik mag zoo niet handelen... Vlaanderens belangen gaan voor de mijne... Maar gij jonker van Dillen, wilt mijn

medewerker worden om van Rooze te treffen. Zoo kan ik u niet in onzen kring opnemen. Ik had een plan met u... Gij wist te veel van ons. En ik was niet ten volle overtuigd, dat gij zoudt zwijgen.

— Om dat zwijgen werd ik gefolterd ! riep Wouter uit.

— Nu weet ik zulks en ik dank u. 'k Had u willen oplichten en onder mijn toezicht houden, tot de slag geslagen was. Andere omstandigheden hebben u hier gebracht.

— En ik veracht den Spaanschen bezetter en zijn slaafsche dienaren.

— Goed zoo, maar ge spreekt meer uit wraakgevoel dan uit liefde tot Vlaanderen. Onze beweging steunt op liefde, Wouter. Wij beminnen ons vaderland en willen het zelfstandig zien. Weinig leden van den adel treden me bij... Gij hebt andere begrippen, maar denk over mijn woorden na. Dat niet wraak, maar liefde u drijve... Er is een dokter onder mijn vrienden, ik heb om hem gestuurd. Hij zal uw wonde verzorgen.

— Dank u... O, ik ben ook zeer bedroefd om uw edele dochter.

— God helpe ons, De weg van Veurne naar Nieuwpoort wordt bewaakt. Mijn dienst roept me hier voor eenige stonden. Dan ga ik zelf de wacht houden. Mocht ik Jacqueline uit de klauwen der duivelsche heksenmeesters bevrijden... Tot weerziens.

Isegrim verliet de kamer. Koortsig woude Wouter zich op zijn legerstede...

BIANCA.

Dolf, de op diefstal betrapte knecht van Rijkaart, zat in het huis van Brak, zooals we hoorden. Hij hield zich op een zolderkamertje verborgen, want hij wist nu, dat de schout van Winoxbergen zich binnen de stad bevond.

De schelm hoorde iemand de trap opkomen. Het was een meisje met donker uitzicht en zwarte oogen... Ze hoorde eigenlijk niet in Vlaanderen, want ze was in Spanje geboren, maar met Spaansche soldaten naar hier afgezakt. De oversten lieten een zwerm deernen rond het leger toe, om de krijgslieden tevreden te stellen.

— Bianca, komt ge me wat vertroosten ? vroeg Dolf.

De Spaansche sprak vlot Vlaamsch en antwoordde :

— Als ge mij mee neemt, zal ik u wat zeggen.

— Meenemen ? herhaalde Dolf verbaasd.

— Ik haat Brak... hij is een bruuft, die zijn lief slaat, als hij kwaad gezind is.

— Doet hij dat ?

— O, hij is zot of bot... en ik wil weg van hem... Neemt ge mij mee ?

— Waarheen ?

— Gelijk waar !

— Mar ik mag Veurne niet verlaten.

— Als ge me belooft, dat ik u vergezellen mag, zal ik u wat zeggen.

— Mij vergezellen... ik zoude niets beters wenschen, want ge zijt een allerliefste meid, Bianca.

— Ik wil u minnen...

— O, ge maakt me gelukkig, maar ik mag Veurne niet verlaten.

— Van jonker van Rooze niet ?

— Zoo is het.

— Gij neemt mij mee, als ge vertrekt.

— Ik wil u overal bij me hebben ...

— En ge zult me den kost geven...

— We deelen alles... Wat is er dan ?

— Jonker van Rooze heeft tot uw dood besloten.

Dolf schrok geweldig.

— Ge raast ! riep hij uit.

— Neen, neen... gij hadt een opdracht in de Moeren ?

— Ja.

— En ge maaktet u daar onmogelijk door een tasch te stelen.

— Het was stom.

— Zoo iets vergeeft van Rooze u niet. Voor een kleinigheid laat ge het groote ontsnappen.

— Dat was waar..., maar wordt ik daarvoor ter dood veroordeeld ! Dan rekenen ze licht over het leven van een mensch.

— Ze achten u ongeschikt voor uw doel, en toch weet ge te veel, om u zoo maar te ontslaan, dus zullen ze u voor goed doen zwijgen. Ik heb het van Brak vernomen, toen ik op de markt naar de heks keek. Ik moest vergif gaan halen bij de oude Begga. Hier is het.

Bianca toonde een pakje.

— En dat is voor mij bestemd ? vroeg Dolf.

— Ja, vanavond zou Brak u op wijn trakteeren, dit in den drank gemengd hebben... En dan slipt ge in, om nooit meer wakker te worden. Zoo is het plan... Maar ik vertel het u... en ge neemt me mee, want ik vrees, dat de deugnit mij ook eens zoo uit den weg zal ruimen.

— O, hij is er in staat toe ! Wat schobbejakken !

— Laat ons nu vertrekken, anders geraken we niet meer door de poort. Nu vooral zijn ze streng, want men vertelt, dat de mannen van Isegrim jonker van Dillen uit de handen der schoutsknechten gehaald hebben.

— Hier te Veurne ?

— Neen. De knechten moesten jonker van Dillen naar Nieuwpoort brengen en op de baan is het gebeurd. Dus zal men zeer nauw letten op wie in en uit gaat.

— Kunnen we niet over de vesten ontsnappen ?

— O, de soldaten laten me nu nog wel door ! Talm niet... Uw leven staat op 't spel.

— Ha, ik zou Brak zelf wel de keel willen toenijpen. Ik vrees hem niet...

— En u aan de galg laten opknoopen als moordenaar.

— Ge hebt gelijk ! Ik zal ze anders treffen. Ha, ze tellen Dolf niet. Ja, ik weet veel van Pol van Rooze en van Karel en Brak ! Dat ze maar wachten...

Dolf stond op. Hij omhelsde Bianca en hernam :

— Of ge mee moogt, Engel ! We zullen ons aan elkaar verbinden en samen zaken doen... We gaan naar Duinkerke.

— 't Is mij gelijk, als ik maar een beschermmer heb.

— Wie zou u niet gaarne willen beschermen ! Kom, we zijn weg. Brak krijgt u niet meer, maar wij treffen hem en ook zijn meester, die over mijn leven beschikt, als dat van een schurftigen hond.

Ze verlieten het huis, maar aan de deur stond juist een bezoeker.

— Wel, Mannaert, zei Bianca, die veel soldaten kende, wat komt gij doen ?

— Ik zou u wat willen vragen, stamelde de krijgsman.

— Rap dan... ik heb niet veel tijd ! Ga maar een eindeke mee.

— Ja, als ik mag ! Ge weet, dat ik genade heb gekregen.

— Ja, ieder meende, dat ge op dit oogenblik al stijf bevroren aan de galg zoudt bengelen. Jonkvrouw Adelida Prijcke is voor u nog juist bijtijds terug gekeerd.

— Ja... Maar hoofdman d'Alleira wil mij nu in de eerste rangen stellen. Het is weer oorlog en ik moet van hem toch sterven, als of ik het weten kon, dat op dien avond de vreeselijke Isegrim zijn verloofde door de poort bracht. Bianca, gij kent van alles en er zijn middelen, om een soldaat onkwetsbaar te maken en ik zou er zoo een willen.

— Ja, zoo'n middel bestaat, en misschien meer dan een, erkende Bianca.

En ook meer ontwikkelden dan deze deerne, geloofden zulks in dien tijd.

— Maar ik weet er niets van, hernam Bianca. Ga naar de oude Begga, die bij de vesten woont, zij kan u inlichten !

— Begga, de waarzegster !

— Ja...

— Zou ze mij willen helpen ?

— Vraag het haar ! Ze heeft dagen, dat ze heel vriendelijk is. En doe maar mijn groeten en zeg, dat ik u gestuurd heb.

— O, dank u !

Mannaert verwijderde zich.

— Arme sukkelaar, sprak Bianca. Jeronimo d'Alleiro, die om een soldaat zooveel geeft als een boer om een worm, maakt hem tot zondebok.

— O, die kerels zijn allemaal gelijk, beweerde Dolf. Pol van Rooze gebruikt ons voor zijn smerig werk, en, is hij ons moe, vooruit, uit den weg geruimd. Zoo heeft hij mij dus veroordeeld, omdat een zilveren tasch me in de oogen blonk, maar mijn beurt om hem te veroordeelen komt ook wel.

En Bianca en Dolf trokken naar de poort en geraakten veilig buiten.

DE NIEUWE SCHOUT.

— Daar ligt een brief voor u, zei vader van Rooze tot zijn zoon. En ik wensch u geluk. Ge zijt tot schout van Nieuwpoort benoemd.

Pol kwam van de straat de deftige woonkamer binnen.

— Ik verwachtte dat, zei hij, verheugd toch. Het is een voorname post.

— Ja, velen zullen u benijden, maar daaraan behoeft ge u niet te storen. En nu gaat uw huwelijk met Agneta er ook wel door !

— O, ja. Deze benoeming zal indruk maken op haar oom, den ouden vrek.

A. HANS

De Heks van Nieuwpoort

Uitgaaf B. H. HANS, Contich.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

A. HANS

Nr 202

De Spaansche Furie

Utgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

Prijs: 60 centiem.